

**ПРОЦЕСУАЛЬНІ ГАРАНТІЇ ЗАХИСТУ ПРАВ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ
В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ: ПРОБЛЕМИ
ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ**

**PROCEDURAL GUARANTEES FOR PROTECTION OF THE RIGHTS
OF CIVIL SERVANTS IN ADMINISTRATIVE JUDICIAL PROCEEDINGS:
PROBLEMS AND WAYS OF IMPROVEMENT**

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування необхідності вдосконалення процесуальних гарантій захисту прав державних службовців в адміністративному судочинстві та формулювання практичних пропозицій щодо уточнення критеріїв вибору форми позовного провадження у публічно-службових спорах з урахуванням їх реальної складності, значення для особи та впливу на проходження державної служби. У статті досліджено процесуальні гарантії захисту прав державних службовців в адміністративному судочинстві крізь призму співвідношення процесуальної економії та права особи на ефективний судовий захист. Обґрунтовано концепцію процесуальної автономії державного службовця, відповідно до якої службовець є повноправним учасником провадження, наділеним правом бути вислуханий до ухвалення несприятливого рішення, а суд перевіряє не лише законність оскарженого акта, а й реальність забезпечення цієї автономії на всіх стадіях. Доведено, що законодавче віднесення більшості спорів щодо прийняття на публічну службу, її проходження та звільнення з публічної служби до справ незначної складності не завжди узгоджується з реальною фактичною та правовою складністю таких спорів. Особливу увагу приділено ризикам автоматичного застосування спрощеного позовного провадження, яке в окремих випадках може звужувати можливості особистої участі сторін, усного слухання, безпосереднього дослідження доказів і касаційного перегляду. На підставі аналізу положень Кодексу адміністративного судочинства України, практики Верховного Суду та стандартів Європейського суду з прав людини запропоновано запровадити тест реальної складності публічно-службового спору. Доведено, що процесуальні гарантії у цій категорії справ мають оцінюватися не формально, а з урахуванням фактичної нерівності сторін, оскільки державний службовець у спорі протистоїть суб'єкту владних повноважень, який володіє значно ширшими організаційними та інформаційними можливостями. Зроблено висновок, що подальше вдосконалення законодавства має бути спрямоване на уточнення критеріїв віднесення публічно-службових спорів до справ незначної складності, посилення вимог до мотивування рішень про спрощений розгляд та нормативне врахування особливого процесуального становища державного службовця як сторони, яка протистоїть суб'єкту владних повноважень. Законодавче закріплення особливого процесуального статусу державного службовця як вразливої сторони та повернення права на загальне провадження й касаційне оскарження у нетипових спорах дозволить трансформувати декларативний судовий захист у реальний і дієвий правовий механізм.

Ключові слова: державна служба, державний службовець, адміністративне судочинство, публічно-службовий спір, процесуальні гарантії, спрощене позовне провадження, малозначна справа, касаційний перегляд, право на справедливий суд.

The purpose of the study is to theoretically substantiate the need to improve procedural guarantees for the protection of the rights of civil servants in administrative proceedings and to formulate practical proposals for clarifying the criteria for choosing the form of claim proceedings in public service disputes, taking into account their real complexity, significance for the individual, and impact on the course of civil service. The article examines procedural guarantees for the protection of civil servants' rights in administrative judicial proceedings through the relationship between procedural economy and the right to effective judicial protection. The article introduces the concept of procedural autonomy of a civil servant, according to which the servant is a full participant in proceedings entitled to be heard before an adverse decision is taken, and the court reviews not only the lawfulness of the challenged act but also whether this autonomy was genuinely ensured at all stages. The author argues that the legislative classification of most disputes concerning entry into public service, its performance and dismissal as cases of minor complexity does not always correspond to the real factual and legal complexity of such disputes. Particular attention is paid to the risks of automatic application of simplified proceedings, which in some cases may limit personal participation of the parties, oral hearing, direct examination of evidence and cassation review. Based on the analysis of the Code of Administrative Justice of Ukraine the case-law of the Supreme Court and the standards of the European Court of Human Rights, the article proposes a test of the real complexity of a public-service dispute. The article proves that procedural guarantees in this category of cases should be assessed not formally, but with due regard to the factual inequality of the parties, since a civil servant faces a public authority with significantly broader organisational and informational resources. It is concluded that further improvement of the legislation should be aimed at clarifying the criteria for classifying civil service disputes as cases of minor complexity, strengthening the requirements for motivating decisions on simplified consideration and regulatory consideration of the special procedural position of a civil servant as a party opposing a subject of government authority. Legislative consolidation of the special procedural status of a civil servant as a vulnerable party and the return of the right to general proceedings and cassation appeal in atypical disputes will allow transforming declaratory judicial protection into a real and effective legal mechanism.

Key words: *civil service, civil servant, administrative judicial proceedings, public-service dispute, procedural guarantees, simplified proceedings, minor case, cassation review, right to a fair trial.*

Постановка проблеми. Державна служба є одним із базових інститутів функціонування держави, через який забезпечується практична реалізація публічних функцій, стабільність управлінських процесів та довіра суспільства до органів влади. Саме тому правовий статус державного службовця не може розглядатися виключно як сукупність службових обов'язків і обмежень. Він одночасно охоплює систему гарантій, покликаних забезпечити законність доступу до державної служби, об'єктивність її проходження, захищеність від свавільних кадрових рішень та ефективність судового захисту у разі порушення відповідних прав.

Публічно-службові спори мають особливу природу. З одного боку, вони виникають у сфері публічного управління і пов'язані з реалізацією владних повноважень суб'єкта призначення або іншого органу влади. З іншого боку, для конкретної особи такий спір часто має безпосередній вплив на право на працю, професійну репутацію, кар'єрне просування, розмір грошового забезпечення, стаж державної служби та подальшу можливість займати посади в органах державної влади. Тому формальне сприйняття таких спорів як простих або типових не завжди відповідає їх реальному значенню.

Чинне процесуальне законодавство виходить із того, що справи щодо прийняття громадян на публічну службу, її проходження та звільнення з публічної служби належать до справ незначної складності, за винятком окремих категорій посадових осіб. Така конструкція забезпечує швидкість судового розгляду, однак водночас породжує ризик автоматичного застосування спрощеного позовного провадження до спорів, які фактично потребують повного змагального процесу, усного слухання та безпосереднього дослідження доказів.

Проблема полягає не в самому існуванні спрощеного позовного провадження, а в тому, що його застосування до публічно-службових спорів іноді відбувається без достатньої оцінки

реальної складності справи. Унаслідок цього процесуальна економія може перетворюватися на процесуальне звуження гарантій, а право на судовий захист – на формальну можливість подати позов без реального забезпечення повноцінної участі особи у доведенні своєї позиції.

Стан опрацювання проблематики. Попри активну увагу науковців до загальних питань кадрової політики, публічної служби та гарантій адміністративного судочинства, правові аспекти диференціації типових і нетипових службових спорів, а також наслідки масового застосування спрощеного провадження до кадрових справ держслужбовців залишаються недостатньо дослідженими. Дослідженням проблематики займалися такі вчені, як: Баламуш М. А., Ківало Л. В., Донець В. А., Серьогіна С. М., Вовк П. С., Єгорова В. С., Лазоренко Ю. О. та інші. Отже, актуальність дослідження зумовлена необхідністю вироблення більш гнучкого підходу до визначення процесуальної форми розгляду публічно-службових спорів та посилення гарантій державного службовця як сторони, яка фактично перебуває у нерівному становищі порівняно із суб'єктом владних повноважень.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування необхідності вдосконалення процесуальних гарантій захисту прав державних службовців в адміністративному судочинстві та формулювання практичних пропозицій щодо уточнення критеріїв вибору форми позовного провадження у публічно-службових спорах з урахуванням їх реальної складності, значення для особи та впливу на проходження державної служби.

Виклад основного матеріалу. Право на звернення до адміністративного суду, яке є елементом конституційного права на судовий захист (ст. 55 Конституції України), потребує розгляду як фундаментальне суб'єктивне право особи, що передбачає відповідний обов'язок держави щодо його забезпечення та захисту. Такий підхід ґрунтується також на положеннях ст. 3 Конституції України, відповідно до якої утвердження і гарантування прав і свобод людини є головним обов'язком держави. У зв'язку з цим держава зобов'язана не лише визнавати зазначене право, а й створювати належні процесуальні механізми та гарантії для його ефективної реалізації [1]. У сфері державної служби це право набуває особливого значення, оскільки рішення суб'єкта владних повноважень може безпосередньо впливати на доступ особи до професії, стабільність проходження служби, оплату праці, статус, службову репутацію та подальшу кар'єру. Тому ефективність судового захисту має оцінюватися не лише через можливість звернення до суду, а й через якість процесуальних механізмів, за допомогою яких особа може довести порушення своїх прав.

Закон України «Про державну службу» визначає державну службу як публічну, професійну, політично неупереджену діяльність із практичного виконання завдань і функцій держави [3]. Відповідно, державний службовець є не лише працівником у широкому соціальному розумінні, а й носієм спеціального публічно-правового статусу. Його службові права та обов'язки виникають, змінюються і припиняються в межах владно-управлінських процедур, що відрізняє такі спори від класичних приватноправових трудових конфліктів.

Адміністративно-процесуальний статус державного службовця у справах, пов'язаних із проходженням державної служби, має специфічні риси, які відрізняють такі спори від інших категорій публічно-правових конфліктів. По-перше, службовець протистоїть суб'єкту владних повноважень, який володіє значно ширшими організаційними, інформаційними та управлінськими можливостями, що фактично зумовлює нерівність процесуальних позицій сторін. По-друге, значна частина доказів зазвичай перебуває у володінні відповідача: кадрові документи, матеріали службового розслідування, висновки комісій, протоколи, внутрішні службові листи, накази, посадові інструкції, документи щодо оцінювання результатів службової діяльності. По-третє, наслідки судового рішення виходять за межі суто майнового інтересу, оскільки можуть визначати професійну репутацію особи та її подальшу можливість реалізовувати право на державну службу. Також такі справи нерідко мають підвищену складність, оскільки потребують не лише встановлення фактичних обставин, а й детального аналізу дотримання процедурних правил і спеціальних вимог законодавства у сфері державної служби [5, с. 219]. Саме тому процесуальні гарантії у цій категорії справ не можуть зводитися до формального відкриття провадження та письмового обміну документами.

У складних або нетипових кадрових конфліктах особливого значення набувають право бути почутим, можливість надати усні пояснення, поставити питання щодо доказів, заявити клопотання про витребування документів, довести необхідність допиту свідків або дослідження додаткових матеріалів. Без таких елементів судовий захист може втратити реальний зміст.

Сукупність зазначених ознак дозволяє обґрунтувати концепцію процесуальної автономії державного службовця у публічно-службовому спорі. Ця концепція виходить з того, що

службовець не є пасивним суб'єктом, позбавленим самостійних процесуальних можливостей у силу свого підпорядкованого становища. Натомість він є повноправним учасником провадження, наділеним правом на участь у доказуванні, доступ до матеріалів та право бути вислуханим до ухвалення несприятливого рішення. У вимірі адміністративного судочинства процесуальна автономія означає, що суд перевіряє не лише законність оскарженого акта, а й те, чи була забезпечена службовцю реальна можливість обстоювати свою позицію на всіх стадіях провадження – як під час прийняття рішення органом влади, так і в межах судового розгляду.

Кодекс адміністративного судочинства України передбачає дві основні форми позовного провадження: загальне та спрощене [2]. Спрощене позовне провадження призначене для справ незначної складності та інших справ, для яких пріоритетним є швидке вирішення. Разом із тим пункт 1 частини шостої статті 12 КАС України відносить до справ незначної складності, зокрема, справи щодо прийняття громадян на публічну службу, її проходження та звільнення з публічної служби, крім справ за позовами службових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище у значенні Закону України «Про запобігання корупції».

Така законодавча модель має раціональне пояснення: значна кількість публічно-службових спорів справді може бути типовою, документально підтвердженою та такою, що не потребує тривалого судового розгляду. Однак проблема виникає тоді, коли формальна належність спору до категорії справ незначної складності фактично підміняє індивідуальну оцінку його змісту. Не кожна справа про звільнення, конкурс, дисциплінарне стягнення або оцінювання службової діяльності є простою лише тому, що вона стосується публічної служби.

Показовою для розуміння позиції Верховного Суду є постанова від 14 лютого 2024 року у справі №640/3703/22 [4]. У цій справі Верховний Суд, аналізуючи доводи про помилковий розгляд справи у спрощеному провадженні, звернув увагу на приписи статей 12 та 257 КАС України і зазначив, що під час вирішення питання про форму провадження мають враховуватися значення справи для сторін, обраний спосіб захисту, категорія та складність справи, обсяг і характер доказів, необхідність експертизи чи виклику свідків, кількість учасників, суспільний інтерес та думка сторін. Водночас у цій же постанові підтверджено, що справи, прямо визначені частиною шостою статті 12 КАС України як справи незначної складності, розглядаються за правилами спрощеного позовного провадження в безальтернативному порядку.

Системний аналіз практики Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду свідчить про усталену тенденцію: у переважній більшості справ щодо публічної служби суд касаційної інстанції підтримує застосування спрощеного позовного провадження, посиляючись на пряму норму п. 1 ч. 6 ст. 12 КАС України. Зазначена практика демонструє, що чинна процесуальна конструкція фактично створює сильну презумпцію спрощеного розгляду для значної частини публічно-службових спорів.

Однак саме ця презумпція потребує додаткового балансування. Якщо спрощене провадження застосовується до справи, у якій існує реальний спір щодо фактів, необхідність дослідження значного масиву документів або потреба оцінити складні кадрові процедури, то швидкість розгляду може досягатися за рахунок повноти судового захисту. У таких випадках суд має не лише формально послатися на категорію справи, а й мотивувати, чому письмового або спрощеного розгляду достатньо для встановлення всіх істотних обставин.

У науковій літературі гарантії забезпечення процесуальних прав учасників адміністративного судочинства розглядаються як система юридичних, соціально-економічних та політичних заходів, спрямованих на забезпечення реальної можливості особи брати участь у судочинстві та досягнення його мети [6]. У такому розумінні гарантії безпосередньо пов'язані із забезпеченням реального доступу до правосуддя та ефективного здійснення адміністративного судочинства.

Процесуальний механізм захисту права на державну службу охоплює сукупність адміністративно-судових процедур, через які особа реалізує гарантоване Конституцією право на судовий захист у разі порушення її прав у сфері публічно-службових відносин. Його зміст полягає у визначеному законом порядку розгляду адміністративної справи, що передбачає встановлення характеру спору, учасників процесу, обрання відповідної форми провадження, дотримання процесуальних строків, правил доказування, порядку перегляду судових рішень та механізмів їх виконання [7, с. 115–118]. У спорах, пов'язаних із державною службою, така процесуальна конструкція має специфіку, обумовлену особливостями службово-правових відносин. Незважаючи на те, що справи цієї категорії законодавчо віднесені до малозначних, а отже переважно розглядаються у спрощеному позовному провадженні, на практиці вони далеко не завжди є простими чи типовими. Спрощена процедура орієнтована насамперед на швидкий розгляд нескладних спорів

без необхідності проведення підготовчих засідань, усних слухань чи допиту свідків. Водночас спори щодо проходження державної служби часто характеризуються значною фактичною та юридичною складністю, потребують аналізу внутрішніх актів органів влади, оцінювання службових рішень, перевірки обставин кар'єрного просування та інших аспектів службової діяльності [8].

Окрему проблему становить обмеження касаційного перегляду. Відповідно до пункту 2 частини п'ятої статті 328 КАС України судові рішення у справах незначної складності та інших справах, розглянутих за правилами спрощеного позовного провадження, як правило, не підлягають касаційному оскарженню, крім установлених законом винятків [2]. Отже, рішення про віднесення справи до категорії малозначних має не лише організаційно-процесуальне значення для визначення порядку її розгляду, а й безпосередньо впливає на обсяг процесуальних прав особи, зокрема на можливість доступу до касаційного перегляду у Верховному Суді.

Європейський суд з прав людини загалом допускає існування процесуальних фільтрів доступу до касаційної інстанції, якщо вони є передбачуваними, мають легітимну мету та не порушують саму сутність права на суд. У справі «Азюковська проти України» (заява № 47921/08, рішення від 17 грудня 2019 року) ЄСПЛ констатував порушення ст. 6 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю провадження, наголосивши, що ефективний судовий захист передбачає не лише формальний доступ до суду, а й розгляд справи у розумний строк [9]. Водночас у своїй усталеній практиці ЄСПЛ виходить з того, що запровадження касаційних фільтрів саме по собі не суперечить Конвенції, якщо такі обмеження є пропорційними та не позбавляють особу самої сутності права на суд («Zubac v. Croatia» [GC], заява № 40160/12, рішення від 5 квітня 2018 року) [10]. Отже, обмеження касаційного перегляду у публічно-службових спорах є допустимим лише за умови оцінки передбачуваності, обґрунтованості й пропорційності такого обмеження у кожній конкретній справі.

У справі «Бака проти Угорщини» ЄСПЛ наголосив на важливості доступу до суду у справах, пов'язаних із припиненням публічних повноважень, та підкреслив, що виключення судового контролю має бути сумісним із принципом верховенства права [11]. Хоча фактичні обставини цієї справи стосувалися судді та дострокового припинення його мандата, її правове значення ширше: особа, яка виконує публічні функції, не повинна бути позбавлена ефективного судового механізму оскарження рішень, що істотно впливають на її професійний статус.

З урахуванням зазначеного доцільно відмовитися від надмірно формального підходу, за якого належність спору до категорії публічної служби майже автоматично означає його розгляд як малозначного. Більш обґрунтовано видається модель, за якої суд на початковій стадії застосовує додатковий тест реальної складності публічно-службового спору. Такий тест не має заперечувати можливість спрощеного провадження, але має унеможливити його механічне застосування до справ, які потребують повного судового розгляду.

До критеріїв такого тесту доцільно віднести: 1) характер оскаржуваного рішення: звільнення, дисциплінарне стягнення, негативне оцінювання, недопуск до конкурсу, відмова у призначенні або переведенні; 2) значення справи для позивача: вплив на право на працю, стаж, оплату, репутацію, можливість подальшого проходження служби; 3) обсяг і характер доказів: кількість кадрових документів, службових матеріалів, протоколів, актів, висновків комісій; 4) наявність спору щодо фактів: заперечення обставин, потреба у поясненнях учасників, свідках або додаткових доказах; 5) складність правового питання: необхідність тлумачення норм спеціального законодавства, внутрішніх актів, процедур конкурсного добору або дисциплінарного провадження; 6) наявність суспільного або інституційного значення справи; 7) позицію сторін щодо необхідності усного розгляду. Подібний підхід більшою мірою відповідав би принципам процесуальної справедливості [12, с. 8–10].

Запровадження такого підходу дозволило б зберегти переваги спрощеного провадження для справ, які справді є типовими, та одночасно гарантувати загальне провадження для спорів, де письмовий розгляд є недостатнім. Йдеться не про штучне ускладнення судочинства, а про належне розмежування справ за їх фактичною та правовою природою.

Особливу увагу варто приділити питанню мотивування ухвали про розгляд справи у спрощеному провадженні. Якщо позивач обґрунтовує, що справа має складний характер, суд повинен надати відповідь на ці доводи, а не обмежуватися загальним посиланням на статтю 12 КАС України [2]. Мотивування має містити оцінку того, чому конкретна справа не потребує підготовчого провадження, усного слухання, виклику свідків або додаткового дослідження доказів.

Також необхідно посилити значення права сторін бути почутими. У публічно-службових спорах письмовий розгляд може бути достатнім лише тоді, коли фактичні обставини є переважно

безспірними, а предмет спору полягає у юридичній оцінці документів. Якщо ж сторони по-різному описують обставини звільнення, проходження конкурсу, проведення оцінювання або дисциплінарної процедури, відмова від усного слухання має бути особливо ретельно обґрунтована.

Окремим напрямом удосконалення є законодавче уточнення наслідків віднесення публічно-службової справи до малозначної. Доцільно передбачити, що спори щодо звільнення з державної служби, припинення повноважень, дисциплінарної відповідальності з істотними наслідками, негативного оцінювання, яке впливає на подальше проходження служби, або конкурсних процедур із високим значенням для кар'єри особи мають оцінюватися з урахуванням того, чи не призведе обмеження касаційного перегляду до непропорційного звуження права особи на ефективний судовий захист. Альтернативним варіантом може бути закріплення презумпції допуску до касаційного перегляду у нетипових публічно-службових спорах, якщо заявник обґрунтовує вплив рішення на його професійний статус або на формування єдиної практики.

Важливим є і нормативне визнання фактичної нерівності сторін. Формально адміністративний процес побудований на засадах рівності учасників перед законом і судом. Проте у публічно-службових спорах ця рівність часто є лише юридичною абстракцією. Орган влади має кадрові матеріали, внутрішні документи, службові ресурси, можливість оперативно отримувати інформацію та залучати представників. Державний службовець, навпаки, часто залежить від витребування доказів судом і не має самостійного доступу до всіх матеріалів, які підтверджують порушення процедури.

З огляду на це суд повинен активніше використовувати інструменти офіційного з'ясування обставин справи, витребування доказів та оцінки добросовісності поведінки суб'єкта владних повноважень. Якщо орган влади посилається на внутрішні матеріали як на підставу кадрового рішення, саме він має забезпечити їх повне й належне подання до суду. Неподання таких матеріалів не повинно покладати негативні наслідки на позивача.

У науковому та практичному вимірі доцільно говорити про спеціальний процесуальний стандарт розгляду публічно-службових спорів. Його зміст може полягати у тому, що суд, вирішуючи питання про форму провадження, оцінює не лише формальну категорію спору, а й інтенсивність втручання в права особи, доказову складність та можливість виправлення помилки у вищих інстанціях. Такий стандарт відповідав би завданню адміністративного судочинства – ефективно захищати права, свободи та інтереси фізичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень [2].

Отже, для вдосконалення судового захисту державних службовців необхідно відмовитися від автоматичного віднесення спорів щодо публічної служби до малозначних справ і спрощеного провадження. Замість цього слід запровадити чітку систему оцінювання реальної складності кожної справи, враховуючи кількість учасників, обсяг доказів, заплутаність відомчих нормативних актів, а головне – ступінь впливу майбутнього рішення на кар'єру, репутацію та матеріальне становище людини. У складних чи нетипових спорах (наприклад, щодо безпідставного звільнення або дискримінації на конкурсах) необхідно гарантувати службовцям право на повноцінні усні слухання, дослідження доказів за участю сторін та можливість касаційного оскарження у Верховному Суді, що більшою мірою узгоджуватиметься зі стандартами ЄСПЛ щодо ефективного доступу до суду та справедливого судового розгляду.

Висновки. Ефективність функціонування державної служби як інструменту забезпечення публічних інтересів безпосередньо залежить від надійності процесуальних гарантій захисту прав її працівників у судовому порядку. Процесуальні гарантії захисту прав державних службовців в адміністративному судочинстві мають розглядатися не як формальний набір процесуальних прав, а як система практичних механізмів, що забезпечують реальну можливість особи оскаржити рішення, дії чи бездіяльність суб'єкта владних повноважень. Державний службовець у такому спорі зазвичай перебуває у менш вигідному процесуальному становищі порівняно із суб'єктом владних повноважень, який володіє значно ширшими організаційними та інформаційними можливостями.

Законодавче віднесення спорів щодо прийняття на публічну службу, її проходження та звільнення до справ незначної складності в окремих випадках може призводити до звуження процесуальних можливостей позивача на особисту участь у засіданні, усні слухання та касаційний перегляд, що потребує додаткової оцінки з погляду відповідності конституційним гарантіям судового захисту та стандартам ЄСПЛ щодо права на справедливий суд. Формальна категорія справи не завжди відображає її реальну складність, особливо якщо спір стосується звільнення, дисциплінарної відповідальності, конкурсного добору, оцінювання службової

діяльності або інших рішень, які впливають на кар'єру, репутацію та матеріальне становище державного службовця.

Для вдосконалення правового регулювання доцільно запровадити тест реальної складності публічно-службового спору, який має враховувати значення справи для сторін, характер кадрового рішення, обсяг і характер доказів, а також можливий вплив рішення на кар'єру, репутацію особи тощо. При цьому спори щодо звільнення, дисциплінарної відповідальності з істотними наслідками, негативного оцінювання та конкурсних процедур мають розглядатися як такі, що за замовчуванням не є малозначними, якщо сторона не доведе протилежного.

Подальше вдосконалення законодавства має бути спрямоване на уточнення критеріїв віднесення публічно-службових спорів до справ незначної складності, посилення вимог до мотивування рішень про спрощений розгляд та нормативне врахування особливого процесуального становища державного службовця як сторони, яка протистоїть суб'єкту владних повноважень. Законодавче закріплення особливого процесуального статусу державного службовця як вразливої сторони та повернення права на загальне провадження й касаційне оскарження у нетипових спорах дозволить трансформувати декларативний судовий захист у реальний і дієвий правовий механізм.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06 липня 2005 р. № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
3. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
4. Постанова Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 14.02.2024 у справі № 640/3703/22, адміністративне провадження № К/990/21876/23. URL: <https://iplex.com.ua/doc.php?regnum=116993693>
5. Лазоренко Ю.О. Процесуальна правосуб'єктність державних службовців у публічно-правових спорах: теоретико-правовий аспект. *Київський часопис права*, 2026. № 1. С. 217–223. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj/2026.1.30>
6. Токмілова Л.М. Гарантії забезпечення процесуальних прав учасників адміністративного судочинства в Україні : дис. ... д-ра філос. : 081. Одеса : НУ «ОЮА», 2021. URL: <https://hdl.handle.net/11300/15932>.
7. Вовк П.С. Цінність процесуальної форми у адміністративному судочинстві України: концептуальні засади. *Правова позиція*, 2021. № 3. С. 114–119. DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-6473.2021-3.21>
8. Козачук Д., Колбас Д. Особливості процесуальної форми судового захисту права на державну службу. *Академічні візії*. 2025. Вип. 42. С. 1–7.
9. Справа «Азюковська проти України» (Заява № 47921/08). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_e69#Text
10. Справа «Зубац проти Хорватії» (Заява № 40160/12) URL: <https://precedent.ua/1620052097> (дата звернення: 18.05.2026).
11. Справа «Бака проти Угорщини» (Заява № 20261/12) URL: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-163113>
12. Баламуш М.А., Ківало Л.В. Звільнення особи з публічної служби як об'єкт адміністративно-правового регулювання. *Правова держава*, 2022. № 48. С. 7–14. DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2022.48.267958>

Дата першого надходження статті до видання: 04.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 03.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 20.03.2026